

TS-LKD veiksmų planas:

Daugiau galimybių apginti Lietuvą

1. Prielaidos planui

- » Geopolitinė situacija Rusijai užpuolus Ukrainą, o tuo pačiu ir Europą – kinta. Karas tampa tęstiniu, nes Rusija mobilizuoja karui visą savo ekonomiką ir finansus; 2024 m. planuoja 70 proc. didėjantį Rusijos karinį biudžetą, planuoja agresijai skirti apie 30 proc. biudžeto (6 proc. BVP), tuo tarpu Vakarų karinė parama Ukrainai leidžia tik nepralaimėti, o Vakarų gynybos pramonės pajėgumų augimas tik įsibėgėja.

- » Rusijos politika, pagrįsta ekspansine filosofija, pasireiškusi Ukrainos ir tuo pačiu visos Europos užpuolimu, sąlygojo strateginius pokyčius kai kurių Europos valstybių sprendimuose. Suomija ir Švedija priėmė sprendimus tapti NATO aljanso narėmis, Lenkija nusprendė skirti 4 proc. nuo BVP gynybos stiprinimui. Lietuva taip pat padidino gynybos finansavimą nuo 2 iki 2,77 % BVP ir per 2021-2024 m. skyrė papildomai daugiau kaip 2,7 mlrd. eurų gynybos stiprinimui ir sąjungininkų pajėgų priėmimui.

- » Esame įsipareigoję įgyvendinti 2023 09 09 TS-LKD suvažiavimo deklaracijos nuostatas gynybos srityje: „neatidėliojant apsispręsti dėl visuotinio šaukimo modelio, remiantis laiko patikrintu Suomijos pavyzdžiu, įgalinti pilietinio pasipriešinimo strategiją, rengti ir organizuoti mūsų karinį rezervą, suteikti įgūdžius ir įtraukti kuo daugiau aktyvių Lietuvos piliečių į valstybės gynybos planus, sparčiai kurti reikalingą infrastruktūrą saviems ir sąjungininkų kariams. Lygiagrečiai turime stiprinti pilietinės visuomenės valią ir žinias, būtinas pasipriešinimui. Tautos valia priešintis bei tinkamas pasirengimas kovoti ir gintis“.

- » Šis parengtas Veiksmų plano projektas yra mūsų tęstinių svarstymų Suvažiavime, Taryboje, Prezidiume, Politikos komitete rezultatas. Esame pasiruošę jo nuostatas plačiai aptarti su tais, kuriems tai rūpi: politiniais partneriais ir oponentais, pilietine ir verslo

bei savivaldos bendruomenėmis, šauliais ir visais, kurie pasiruošę prisidėti prie valstybės gynybos. Tikimės, kad Lietuvos narystės NATO ir ES 20–metį gebėsime kartu su visa Lietuva pasitikti sutarę dėl esminių sprendimų, stiprinančių Lietuvos gynybinius pajėgumus.

2. Būtinybė užtikrinti vieningą grėsmių vertinimą

» Užsienio reikalų ministro G. Landsbergio paskatinta diskusija dėl Rusijos keliamos grėsmės Lietuvai vertinimo atskleidė neraminančius požiūrių skirtumus net ir už nacionalinį saugumą atsakingose valstybės institucijose bei tarp parlamentinių politinių partijų. Skirtingi situacijos vertinimai kuria rizikas, kad nebus sugebėta tinkamai reaguoti ir laiku pasirengti kuo geriau ir veiksmingiau atremti karines grėsmes.

» Negebėdama pasiekti vieningo grėsmių vertinimo šalies viduje, Lietuva nebus pajėgi efektyviai veikti ir tarptautinėje erdvėje, kur prielaidų skirtingam grėsmių vertinimui visada būdavo pakankamai daug. O apie pavojus, kuriuos sukuria skirtingai vertinamos grėsmės įspėja Lietuvos Nacionalinio saugumo strategija: „Vakarų valstybių grėsmių vertinimo skirtumai ar ne visada sutampantys interesai autoritarinių valstybių yra išnaudojami euroatlantinės bendrijos vienybei skaldyti. Nacionaliniai ir regioniniai procesai ar trečiųjų šalių veikla, kuria siekiama euroatlantinių saugumo struktūrų dezintegracijos ar teise grindžiamos tarptautinės tvarkos erozijos, kelia grėsmę Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesams.“

» Esminiai situacijos vertinimo skirtumai Lietuvoje išplaukia iš požiūrio, ar Rusijos karas prieš Ukrainą turi keisti mūsų gynybos politikos įgyvendinimo būdus ir priemones. Šiai dienai nematome visuotinio sutarimo, kad yra būtinybė dar sparčiau nei iki šiol didinti gynybinius pajėgumus. Pirmiausia tai sąlygojo ligšiolinė viltis ir tikėjimas, kad Vakarų ekonominės sankcijos paralyžiuos Rusijos agresinius pajėgumus, o Ukraina su pakankama Vakarų karine parama įveiks Rusiją mūsų lauke Ukrainoje; daug vilčių dėta, kad taip klostantis situacijai Ukrainoje, Lietuvai nekils tiesioginio užpuolimo grėsmė.

» Tačiau šiandien situacija klostosi kitaip ir į tai yra būtina ir Lietuvoje tinkamai ir laiku reaguoti: karas Ukrainoje įgauna ilgalaikio karo pobūdį; iki šiol suteikta Vakarų karinė parama sudarė galimybes Ukrainai nepralaimėti, tačiau nėra pakankama Ukrainai artimiausiu metu laimėti karo; Vakarų ilgalaikė karinė parama priklauso nuo politinių ciklų bei rinkimų įvairiose Vakarų valstybėse, tame tarpe ir nuo JAV Prezidento bei Europos Parlamento rinkimų; taip pat nuo Vakarų gebėjimo skirti pakankamai lėšų ir stiprinti savo karinę pramonę Ukrainos gynybos tikslams; Rusija, karo tikslams mobilizuojanti savo pramonę bei didelius žmogiškuosius resursus, tikisi, kad Vakarai ilginiui „pavargs“ remti Ukrainą ir Ukraina bus priversta derėtis su Rusija dėl „taikos“ pagal Putino sąlygas.

» Toks scenarijus reikštų Putino pergalę ir akivaizdžią grėsmę, kad po neilgo laiko sekančiu Putino agresijos taikiniu galimai taptų kas nors iš Rusijos kaimynų, taip sukuriant tiesioginio susidūrimo su NATO grėsmę. Rusija karo Ukrainoje tikslų nėra pakeitusi. Derybos yra Rusijos įrankis pasiekti savo tikslus: derybomis Rusija tikisi įteisinti pradėtą karą ir užgrobtas teritorijas, laimėti laiko pasiruošimui tolesnei agresijai. **Reikia pripažinti, kad Rusija kelia ilgalaikę grėsmę Lietuvos ir viso Transatlantinio regiono saugumui, ir remiantis tuo formuoti gynybos strategiją.**

» Tikėdami galutine Ukrainos pergale privalome ir mes reaguoti į besikeičiantį karo grėsmių pobūdį. Šiandieninėje stipriai blogėjančioje saugumo aplinkoje Lietuvai kyla išskirtinai daug grėsmių. Nors Lietuvos gynybos pajėgumai ženkliai sustiprėję, kaip ir sąjungininkų įsipareigojimai prisidėti prie aiškesnių regiono gynybos planų įgyvendinimo, visgi Lietuvos geopolitinė aplinka dar niekada tokia grėsminga nebuvo. Todėl turime aiškiai matyti tiek tai, ką turime daryti ir ką keisti, kad padėtume Ukrainai, tiek tai, ką turime daryti ir keisti, kad patys būtume dar geriau pasirengę per įmanomai trumpą laikotarpį atgrasinti ir apsiginti.

» Tenka pripažinti, kad nors per pastaruosius keletą metų buvo daug padaryta stiprinant mūsų gynybą, tačiau grėsmių analizė reikalauja, kad tai darytume dar sparčiau ir ambicingiau. O tam reikia ir esminių pokyčių mūsų grėsmių suvokime ir strateginių tikslų identifikavime.

» Tuo tarpu vis dar nepakankamai besikeičiantį mūsų požiūrį geriausiai iliustruoja tas faktas, kad po Rusijos karinio Ukrainos užpuolimo nebuvo atnaujinta nacionalinio saugumo strategija, kuri paskutinį kartą buvo keista 2021 metais, o kiti svarbūs šalies gynybai valstybiniai strateginiai dokumentai („Lietuvos Respublikos Karinė strategija“ ir „Lietuvos gynybos politikos Baltoji Knyga“ buvo paskelbti 2016 ir 2017 metais); iki šiol nepriėmėme sprendimų, kurie sukurtų papildomus tvarius pajamų šaltinius, kurie užtikrintų, kad laiku bus įgyvendinti ne tik pagrindiniai strateginės reikšmės saugumo uždaviniai: iki 2030 m. sukurti pilnu pajėgumu veikiančią pasunkintą nacionalinę diviziją, kaip įmanoma greičiau įgyvendinti visuotinį šaukimą, skirti didesnes lėšas ginkluotės įsigijimams, reikšmingai investuoti į gynybos pramonės vystymą Lietuvoje didinti visuomenės pasirengimą ginti Lietuvą, suteikti tinkamą karinę paramą Ukrainai. Tai mūsų atsakomybė, kurią privalome įgyvendinti.

» Turime atsiminti, kad tikėdamiesi sulaukti saugumo garantijų pagal penktąjį NATO sutarties straipsnį, patys privalome vykdyti trečiąjį šios sutarties straipsnį, kuris nustato kiekvienos šalies pareigą „plėtoti individualų ir kolektyvinį pajėgumą ginkluotam užpuolimui atremti“, todėl turime dėti visas pastangas, kad mūsų pasirengimas būtų tokio lygio, kuris mažintų bet kokią tiesioginio Lietuvos užpuolimo riziką, o iškilus tokiai grėsmei – būtume pasirengę ją atremti, kol visu pajėgumu aktyvuotųsi NATO kolektyvinė gynyba.

3. Pasiūlymai veiksmų planui: nuo paramos Ukrainai iki visuotinės gynybos

Esant šiandieninėms grėsmių aplinkybėms, Lietuvai yra svarbu turėti planą, kaip tuo pat metu siekti dviejų strateginių tikslų:

- A. Ukrainos pergalės kariniame fronte prieš Rusiją;
- B. pačios Lietuvos tinkamo pasirengimo kartu su partneriais gintis nuo galimos karinės agresijos, kurios šiuolaikinį pavidalą atskleidė Rusijos agresija prieš Ukrainą, pradėta 2014 metais ir įgavusi naują pobūdį 2022 metais.

A. Lietuva ir Vakarų karinė parama Ukrainai

Lietuvos tiesioginė karinė parama Ukrainai ir Lietuvos pastangos kartu su bendraminčiais sutelkti ženkliai didesnę Vakarų paramą turi remtis pamatine nuostata, jog Lietuvos saugumui yra strategiškai svarbu, kad Rusijos karinė galia būtų sutriuškinta „ties Chersonu“, tam kad vėliau jos nereikėtų triušškinti „ties Vilniumi“. Turime suprasti mums tenkančią strateginę atsakomybę: **Ukraina laimės kariniame Rytų fronte, jeigu mes kartu su bendraminčiais laimėsime politiniame Vakarų fronte, užtikrindami kad Ukraina sulauktų tokios Vakarų karinės paramos, kurios pakaktų pergalei prieš Rusiją pasiekti.**

Ligšiolinė Vakarų parama buvo tik tokio lygmens, kuris leido Ukrainai apsiginti, bet nebuvo pakankamas pergalei pasiekti: nepaisant to, kad Vakarų ekonominis potencialas yra dešimtis kartų didesnis nei Rusijos, pastaroji sugebėjo 2023 metais skirti karo finansavimui virš 100 mlrd. eurų, tuo tarpu Ukraina (su visa Vakarų parama) karo reikmėms

galėjo išleisti tik 80 mlrd. eurų. Iškalbingas yra faktas, kad Ukraina karo reikmėms finansuoti šiais metais skiria 25% savo BVP, Rusija - 6%, o tuo tarpu ES karinė parama (įskaitant ir dvišalę ES šalių narių paramą) siekia apie 0.08 % viso ES BVP; JAV - 0.10% jos BVP.

Tolesnė Lietuvos karinės paramos Ukrainai strategija turi atsižvelgti į tai, kad pradiniam etape Vakarų šalių (tame tarpe ir Lietuvos) suteikta parama Ukrainai buvo skiriama iš savo sukauptų karinių atsargų, kurios artėja prie pabaigos, tuo tarpu Vakarų gynybos pramonė atsilieka ir reikės tam laiko, kad Vakarai galėtų aprūpinti Ukrainą jos pergalei reikalinga ginkluote ir technika. Lietuva turi būti pasirengusi teikti karinę paramą Ukrainai ilgesnį laiką, atsižvelgiant į tai, kad reikalingas Vakarų paramos lygis gali būti pasiektas tik 2025-2026 metais.

Siūlymas nr. 1

» **Parengti ilgalaikę karinės paramos Ukrainai strategiją, numatant kad tokia parama šiandieniniame lygyje turės būti išlaikyta artimiausius keletą metų (bent iki 2026 m).** Šiuo metu patvirtinta Lietuvos karinės paramos Ukrainai programa iš krašto apsaugos biudžeto numato, kad tokia parama per artimiausius trejus metus sieks tik 200 mln. eurų, tai yra apie 67 mln. eurų per metus arba apie 0.1% nuo BVP arba daugiau kaip 3,7 % krašto apsaugos biudžeto. Tokios planuojamos paramos apimtys yra akivaizdžiai nepakankamos ir nenumatant atskiros biudžetinės eilutės, mažina mūsų krašto apsaugos programų finansavimą.

» Karinės paramos Ukrainai strategija turi numatyti ir **investicijas į Lietuvos gynybos pramonę** kuri gamintų Ukrainai skubius operacinius poreikius patenkinančią karinę įrangą ir ginkluotę, ypač (bepiločius orlaivius). Tokiam tikslui pasitarnautų strategijoje numatytos galimybės skubiai steigti **bendras gynybos pramonės įmones įtraukiant Ukrainos gamintojus**, kurie turi sukauptę unikalios patirties karo frontuose, ir reikalingi finansiniai instrumentai, skirti skatinti tokių

įmonių steigimą. Pavyzdžiui, bendra bepiločių orlaivių gamyba kartu su Ukrainos įmonėmis ne tik stiprintų Ukrainos gynybos potencialą, bet ir leistų tikrinti/testuoti Lietuvoje gaminamų bepiločių orlaivių technologijas mūsų lauke, lanksčiau taikyti inovacijas ir taip sukurti bepiločių pajėgumą Lietuvoje neatsiliekant nuo itin dinamiškų procesų šioje srityje.

» Karinės paramos Ukrainai strategija turi numatyti ir mūsų veiksmų planą, kaip mes kartu su bendraminčiais **sieksime diplomatinių ir politinių pergalių Vakarų fronte**, kad Vakarų parama Ukrainai leistų pasiekti pergalę. Tam reikia įtikinti Vakarus nebijoti Ukrainos pergalės ir to sąlygotos Putino režimo griūties, nes tik tai gali atverti langą pozityvioms permainoms Rusijoje. Tokios permainos Rusijoje yra pagrindinė sąlyga, kad Europoje gali būti pasiekta tvari taika (anglų k. sustainable peace), o ne „taika pagal Putiną“. Europos kelias link tokios tvarios taikos prasideda nuo Ukrainos pergalės ir j tai Vakarai turi investuoti.

» Lietuva, kartu su Baltijos šalimis, turėtų būti pirmosios, kurios paremtų kolegų estų suformuluotą iniciatyvą, kad visos NATO šalys **turi suteikti karinę paramą Ukrainai, kuri būtų nemažesnė nei 0.25% tų šalių BVP**. Ekspertų skaičiavimai rodo, kad tokios paramos užtektų tam, kad Ukraina pasiektų pergalę.

B. Lietuvos pasirengimas gintis

1. Atnaujinti Lietuvos gynybai svarbiausius strateginius dokumentus, kuriems reikalingas platus politinis sutarimas

Pastaruoju metu susiklosčiusi geopolitinė aplinka diktuoja poreikį iš naujo įvertinti saugumo iššūkius ir identifikuoti naujus Nacionalinio saugumo strategijoje įvardintus tikslus bei priemones jiems įgyvendinti, atnaujinant politinių partijų susitarimą dėl gynybos stiprinimo.

Lietuvoje turime daug Valstybę ginti norinčių piliečių, daug skirtingų struktūrų ir organizacijų, daug nacionalinį saugumą reglamentuojančių teisės aktų (tame tarpe ir tarptautinių teisės aktų), tačiau per mažai integralios visumos. Šiame kontekste itin reikalingas visapusiškas požiūris į gynybos sistemą, leisiantis užtikrinti gynyboje veikiančių struktūrų sąveikumą ir integralumą.

Siūlymas *nr. 2*

- » Įvertinus Rusijos karo prieš Ukrainą pamokas, atnaujinti Nacionalinio saugumo strategiją bei politinių partijų susitarimą dėl gynybos stiprinimo.

- » Įvertinti kokius galiojančius tarptautinius dokumentus (konvencijas) yra istoriškai pasirašiusi Lietuva ir kurie iš jų šiandien yra aktualūs kaip ribojantys gynybinių pajėgumų didinimą (pvz. kasetinių šaudmenų naudojimo, kurios nepasirašė nė viena kita NATO rytinio flango valstybė).

2. Įvesti visuotinį šaukimą

Suvokiant fundamentalią žalą, kurią 2008 m. visuomenės pasirengimui ginti Lietuvą padarė socialdemokratų vyriausybės panaikinta visuotinio šaukimo sistema, privalome pilnai atitaisyti klaidas ir jų nekartoti.

Vienas efektyviausių prieš atgrasymo būdų – kuo didesnis pasirengusių ginti Lietuvos gyventojų skaičius. Kuo daugiau Lietuvos gyventojų turės gynybai svarbių žinių ir įgūdžių, tuo labiau augs ir visuomenės atsparumas grėsmėms, didės norinčių ir galinčių ginti savo šalį piliečių. Todėl nuosekliai palaikydami visuotinio šaukimo idėją, privalome brandinti visuomenės ir kitų politinių partijų paramą šiam sprendimui.

2024 m. planuojama pakviesti 3845 nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos prievolinkus. Visuotinės karo prievolės galimybių studijoje modeliuojama, kad jei būtų šaukiami visi 18/19 m. vaikinai turėtume apie 6 100 šauktinių kasmet. Studijos rezultatai rodo, kad šaukiant tik vaikus, reikėtų kurti 4, vaikus ir merginas – 14 naujus kariuomenės batalionus. Nustatyta, kad iki visuotinio šaukimo visiško įgyvendinimo vien tik pradinės investicijos į infrastruktūrą, ginkluotės, karinės įrangos ir technikos įsigijimą turėtų siekti ne mažiau kaip 440 mln. Eur, jei būtų šaukiami tik vaikinai, ir apie 1,5 mlrd. Eur, jei būtų šaukiami vaikinai ir merginos. Visuotiniam karo prievolės modeliui išlaikyti kasmet reikėtų skirti atitinkamai apie 80 mln. Eur (tik vaikinai) arba apie 220 mln. Eur (vaikinai ir merginos). Skaičiuojama, kad nuo sprendimo priėmimo kasmet nuosekliai didinant šauktinių skaičių anksčiausiai visuotinį šaukimą pilna apimtimi būtų galima vykdyti po 5-6 metų.

Siūlymas nr. 3

01. 2024 m. priimti sprendimą dėl visuotinio šaukimo įvedimo ir palaipsniui pasiekti pilną apimtį iki 2030 metų.

01.1 Peržiūrėti kariuomenės struktūrą ir priimti sprendimą dėl jos pokyčių, paruošti infrastruktūrą, reikalingą naujai struktūrai įgyvendinti, įskaitant ir šauktinių priėmimui, rengimui ir išlaikymui, kartu numatant papildomus ginkluotės, karinės įrangos ir technikos bei amunicijos įsigijimus papildomiems daliniams.

01.2 Peržiūrėti šauktinių rengimo programas, kad tarnybai skirtas laikas būtų maksimaliai išnaudotas įgyti įvairiapusių žinių ir įgūdžių reikalingų šalies gynyboje.

3. Intensyvinti darbą su rezervu

Šiuo metu Lietuvoje turime 108 tūkst. rezervui priklausančių karių, iš kurių 28 tūkstančiai priklauso vadinamam aktyviam kariuomenės personalo rezervui. Aktyviojo rezervo kariai gali būti pasitelkti teikiant pagalbą kitoms valstybės ir savivaldybių institucijoms ekstremaliosios ir nepaprastosios padėties metu, jie dalyvauja pratybose ar mokymuose nuo 20 iki 60 dienų per tarnybos aktyviajame rezerve laikotarpį bei atlieka karo tarnybą mobilizacijos ir karo metu daliniuose, prie kurių yra priskirti jau dabar.

Krašto apsaugos sistemos stiprinimo ir plėtros programos projekte numatoma, kad 2030 m. aktyvus rezervas turėtų sudaryti iki 50 tūkst. karių. Šiuo metu planuojama ilginti tarnybą aktyviajame rezerve nuo 10 iki 15 metų.

Suomijoje eiliniai kariai baigę privalomą tarnybą į rezervą įrašomi iki 50 metų amžiaus (karininkai ir puskarininkiai iki 60 m.) paprastai

turi privalomai skirti 80 - 200 dienų įgūdžių atnaujinimui įgūdžių atnaujinimas yra esminė Suomijos Gynybos pajėgų parengimo sistemos dalis ir turi didelę reikšmę tinkamam gynybiniam pasiruošimui.

Atkreipiant dėmesį į Suomijos pavyzdį, tikslinga pripažinti, kad dabartinės iniciatyvos stiprinant Lietuvos karinį rezervą yra labai reikšmingos, tačiau nepakankamos ir reikia dar labiau didinti planuojamą aktyvaus rezervo karių skaičių bei numatyti daugiau laiko, kurį karys išėjęs į atsargą skiria įgūdžių atnaujinimui. didinti laiką, kurį karys išėjęs į atsargą praleidžia įgūdžių atnaujinimui.

Siūlymas nr. 4

- » **Artinti Lietuvos kariuomenės darbo su rezervu intensyvumą Suomijos pavyzdžiu – didinti dienų praleistų atnaujinant įgūdžius skaičių ir kviesti atnaujinti įgūdžius tol, kol rezervo kariams sueis 50 metų (karininkų ir puskarininkų atveju iki 60 metų), numatant tam papildomą finansavimą.**
- » **Užtikrinti aktyviojo rezervo karių aprūpinimą ekipuote ir individualia ginkluote, taip pat įsigyti papildomą ginkluotę ir karinę įrangą numatant tam papildomą finansavimą.**
- » **Svarbu užtikrinti, kad kiekvienas aktyvaus rezervo karys žinotų tiksliai į kurį dalinį ir per kiek laiko prisistatyti artėjant krizinei situacijai (karo padėčiai). Atsižvelgiant į dabartinį rezervo struktūravimą, įvertinti galimybes organizuoti aktyvų rezervą formuojant rezervines brigadas.**

4. Modernizuoti ginkluotę ir didinti gynybinius pajėgumus

Po 2014 m. Krymo aneksijos buvo priimti ne tik strateginiai sprendimai atkurti šauktinių kariuomenę bei pasiekti 2 proc. BVP krašto apsaugai, bet ir priimti svarbūs sprendimai įsigyjant modernią vakarietišką techniką, taip siekiant kurti šiuolaikišką Lietuvos kariuomenę.

Lietuva sėkmingai plėtoja Sausumos pajėgas (šiemet bus baigtas pėstininkų kovos mašinų „Vilkas“ įsigijimo pirmasis etapas, pernai užbaigtas šarvuotų visureigių įsigijimo pirmasis etapas), stiprina oro erdvės gynybą (įsigytos pirmosios vidutinio nuotolio oro gynybos sistemos NASAMS), vysto netiesioginės ugnies paramos gebėjimus (įsigytos savaeigės haubicos PzH2000), logistinius pajėgumus, įsigyjant įvairios paskirties transporto priemones. Tai pat artimiausiu metu planuoja sėkmingai pereiti prie vakarietiškų sraigtasparnių platformos, įsigijus naujus sraigtasparnius UH-60M „Black Hawk“.

Po 2022 m. Rusijos Ukrainos užpuolimo įvyko dar vienas lūžis, bazinis krašto apsaugos finansavimas padidintas iki 2,5 proc. BVP. Pagal finansavimo galimybes ir matomas patirtis Ukrainoje pradėti nauji įsigijimai: kartu su kitomis Baltijos šalimis – salvinių raketų sistemos HIMARS, papildomos vidutinio nuotolio oro gynybos sistemos NASAMS kartu su oro gynybai reikalingais radarais, papildomi šarvuočiai, artilerijos – tame tarpe CAESAR – sistemos; „Switchblade 600“ koviniai dronai. 2024 m. tikimasi, kad Lietuvos būriai ir kuopos integruos sėkmingai išmoktas pamokas ir naudos bepiločius orlaivius savo koviniame rengime.

Trečias lūžis, atsispiriant į naują grėsmių suvokimą, turėtų įvykti dabar, pripažįstant, kad iki šiol vykdyti įsigijimai buvo labai svarbūs, reikalingi ir žvelgiant iš tuometinio laiko taško praeityje pagrįstai suplanuoti bei tinkamai finansuojami, tačiau vertinant dabartiniame laiko taške kintančią geopolitinę realybę ir galimus scenarijus nepakankami kiekiu ir nepakankamai greitai.

Turime išmokti Rusijos karo prieš Ukrainą pamokas ir pagal jas modernizuoti bei plėsti Lietuvos kariuomenės pajėgumus, įskaitant investicijas į ginkluotę ir pasirengimą. Šiame kontekste siūloma Seimui skubiau papildyti ir patvirtinti ilgalaikę Krašto apsaugos sistemos stiprinimo ir plėtros programą, modernizuojančią kariuomenės pajėgumus, o priimant sprendimus dėl ginkluotės įsigijimų prioritetą skirti sprendimams, pasiteisinusiems Ukrainos gynybos nuo Rusijos kontekste (pvz., priešraketinė, priešlėktuvinė gynyba, kt.). Atskirą dėmesį skirti išnaudojant Lietuvoje esantį aukštųjų technologijų potencialą – Lietuvos bepiločių orlaivių ir antidronų (radioelektroninės kovos) pajėgumų stiprinimui, nuo pagaminimo iki operavimo, prie pastarojo išnaudojant ir Šaulių sąjungos vaidmenį bepiločių orlaivių operavimo kursų plėtroje.

Atsižvelgiant į Ukrainos vidaus reikalų sistemos institucijų patirtį būtina vykdyti Lietuvos ginkluotąsias pajėgas sudarančių statutinių institucijų dalyvavimą šalies gynyboje įgyvendinant konkrečias gynybines užduotis.

Būtinai karinis vertinimas ir savalaikis šių institucijų aprūpinimas NATO standartus atitinkančia kovine ginkluote, amunicija ir ekipuote, taip pat personalo pasirengimas gynybos užduočių vykdymui.

Siūlymas nr. 5

- » **Skatinti skubiau papildyti ir patvirtinti ilgalaikę krašto apsaugos sistemos plėtros programą, siekiant užtikrinti gynybinių pajėgumų plėtros planų nuoseklų įgyvendinimą.**

- » **Remti siekį sukurti divizijos lygmens gebėjimus, kurie būtų nacionalinis struktūrinis elementas bendroje NATO karinių pajėgumų hierarchijoje, įtrauktas į regioninius gynybos planus, užtikrinantis efektyvų vadovavimą ir valdymą NATO lygmeniu.**

» Plėtoti bepiločių orlaivių sistemų diegimą Lietuvos kariuomenėje, tiek įsigijant iš tiekėjų, tiek ir organizuojant gamybą Lietuvoje. Kartu su bepiločių orlaivių pajėgumų vystymu svarbu užtikrinti jų valdymo operatorių sisteminį rengimą Lietuvos kariuomenei. Be to, bepiločiai orlaiviai ir gebėjimas juos valdyti turi tapti prieinami kaip įmanoma platesniam ginti valstybę pasiryžusiam Lietuvos piliečių ratui. Ši užduotį galėtų atlikti Lietuvos šaulių sąjunga, kuri jau šiuo metu savo jėgomis konstruoja kai kurių tipų bepiločius orlaivius ir galėtų ženkliai prisidėti prie platesnio bepiločių orlaivių pajėgumų, ypač vadinamųjų FPV (angl. first person view), vystymo Lietuvoje.

» Sutelkti ir vystyti akademijos, visuomenės gynybos technologijų ir karybos entuziastų, kariškių ir verslo pajėgumus gynybos technologijų (bepiločių orlaivių, dronų išmanios amunicijos ir kt.) technologijų, kurios galėtų būti sukurtos ir prototipuotos tokia lygmenyje, kad dviejų metų ar greitesniame laikotarpyje būtų galima pradėti jų gamybą.

» Atsižvelgiant į didžiulį proveržį stiprinant mūsų sienų apsaugą šios kadencijos metu, nuosekliai stiprinti vidaus reikalų sistemos tarnybų (VSAT, VST, VAT), kurios karo padėties metu taptų ginkluotųjų pajėgų dalimi, karinio aprūpinimo standartą bei jų pasirengimą atremti hibridines/nekonvencines grėsmes (ypač neutralizuojant tas grėsmes, kurios nepatektų į 5 NATO veikimo lauką).

5. Gynybinės linijos formavimas

Pasikeitusios saugumo situacijos kontekste būtina kompleksiškai įvertinti valstybės sienos apsaugą ir tinkamai pasirengti jos priešakinei gynybai. Jeigu pasienyje yra tokių vietų, kurias galima įveikti sunkiaja karine technika, jos turi būti papildomai apsaugotos.

Kontrmobilumo priemonės yra labai svarbios siekiant sulėtinti, sustabdyti priešo pajėgų judėjimą ar nukreipti į reikiamą kovos zoną, kur jos gali būti sunaikintos. Veiksminga ir gerai suplanuota kontrmobilumo priemonių ir ugnies galios integracija gali padėti šalies ir sąjungininkų pajėgoms pasiekti pergalę.

Sukurtos fizinės kliūtys gali padidinti ginkluotųjų pajėgų ugnies galios efektyvumą reaguojant į priešo veržimąsi ir atitinkamai galimybes laimėti kovą.

Siūlymas nr. 6

» **Pasienyje su Baltarusija ir Rusijos Federacijos Kaliningrado sritimi įrengti kontrmobilumo priemonių visumą, kurios taptų integralia šalies gynybos koncepcijos dalimi. Tokių priemonių įrengimą koordinuojant Latvija ir Estija, būtų sukurta bendra Baltijos gynybos linija.**

6. Gynybos pramonės plėtra

Lietuvos gynybos pramonę sudaro apie 60 įmonių, daugėja inovatyvių startuolių. Be krašto apsaugos finansavimo auginimo, paraleliai turime auginti gynybos pramonės potencialą. Šio tikslo turime siekti įtraukiant Vakarų partnerius, turinčius stiprią gynybos pramonę (Vokietija, JAV, Prancūzija, Švedija, Didžioji Britanija, kt.) beigi pastaraisiais metais bendradarbiavimą su Lietuva stiprinusias Indijos ir Ramiojo vandenyno regiono valstybes (Pietų Korėja, Australija, kt.). Tai leistų perimti žinias ir intelektinę nuosavybę iš Partnerių šalių įmonių. Taip pat svarbu jau dabar plėtoti ryšius ir Lietuvoje steigti bendras karinės pramonės gamyklas įtraukiant Ukrainos partnerius, taip patenkinant bent dalį šiandieninių Ukrainos gynybos poreikių bei perimant Ukrainos partnerių karo lauke įgytą modernių ginklų gamybos ir naudojimo patirtį. Tai leistų Lietuvoje plėtoti šiuolaikinio karo poreikiams pritaikytą industrinę bazę bei bent dalį reikalingos įrangos ir šaudmenų, ar pan. pasigaminti vietoje. Atsižvelgiant į Lietuvos verslo struktūros susiklosčiusią specifiką (neturime sunkiosios pramonės ar mašinų gamybos) bei Ukrainos kare įgytą modernaus karo patirtį, Lietuva ypatingą dėmesį turėtų skirti šiuolaikinių karinių ar dvigubos paskirties priemonių (bepiločių orlaivių antibepiločių orlaivių ir pan.) masinei gamybai.

2024 m. pradžioje Europos Komisija pateiks Europos gynybos pramonės strategiją. Šios strategijos kontekste svarbu ir Lietuvai aktyviau investuoti į gynybos pramonės vystymą.

Lietuva turi aktyviai dalyvauti Europos Sąjungos institucijose vykstančiose diskusijose dėl Europos Gynybos Sąjungos kūrimo ir dėl Gynybos Komisarų pozicijos įkūrimo Europos Komisijoje. Tiek Gynybos Sąjungos, kaip politinės platformos, tiek Gynybos Komisarų, kaip institucijos, pagrindinis tikslas artimiausiu metu būtų Europos Sąjungos gynybos pramonės stiprinimas Ukrainos gynybos reikmėms, atremiant Rusijos agresiją, šios pramonės ilgalaikis modernizavimas bei plėtojimas, tam panaudojant ir bendras ES fondų lėšas.

Siūlymas *nr. 7*

- » Priimti Lietuvos gynybos pramonės įstatymą. Sukurti prielaidas pramoniniam bendradarbiavimui ir strateginiam valstybės dalyvavimui gynybos pramonės vystyme šalyje, šiam tikslui sukuriant reikalingus finansinius instrumentus. Valstybės investicijoms gynybos pramonės sektoriuje augant, įvertinti galimybę įkurti gynybos pramonės holdingą, kuris padėtų siekti strateginių tikslų šioje srityje.

- » Sutarti dėl prioriteto gynybos pramonėje – matant Ukrainos patirtis – turime užtikrinti amunicijos, minų ir bepiločių orlaivių pagaminimą šalies viduje.

- » Sukurti patogų ir patrauklų investicinių projektų įgyvendinimo Lietuvoje algoritmą JAV ir kitų Vakarų partnerių gynybos pramonės investuotojams.

- » Siekiant paremti Ukrainą, efektyviai prisidedant prie jos gynybai reikalingos ginkluotės poreikių patenkinimo, investuoti į bendrų gynybos pramonės įmonių su Ukraina kūrimą Lietuvoje, ypatingą dėmesį skiriant šiuolaikinių karinių ar dvigubos paskirties priemonių (bepiločių orlaivių ir pan.) gamybai.

7. Teritorinės gynybos pajėgumų stiprinimas

Kaip rodo Ukrainos 2014-2023 metų kovų metu įgyta patirtis, organizuojant šalies gynybą nuo Rusijos karinės ir hibridinės agresijos, pažįstamoje aplinkoje veikianti visuotinė ir teritorinė savigyna iš anksto organizuota ir parengta kiekvienoje vietovėje, patiriančioje tokią agresiją, gali suvaidinti lemiamą vaidmenį, neleidžiant tokiai agresijai (ypač hibridinei) pačiu pradiniu momentu įsitvirtinti ir vėliau išsiplėtoti.

Ukrainos teritorinės gynybos sistema susideda iš dviejų pagrindinių lygmenų – **1) Ukrainos ginkluotųjų pajėgų Teritorinės gynybos pajėgų** ir **2) Teritorinių bendruomenių savanorių junginių**. Pirmoji vertintina kaip pasižyminti didesniu kariniu parengimu, tai asmenys savanoriškai užsiregistravę tarnybai Ukrainos ginkluotose pajėgose teritorinės gynybos savanorių junginyje, o antroji didesniu atvirumu įtraukiant konkrečioje teritorijoje gyvenančius piliečius savanorius, kurių pagrindu formuojami sukarinti padaliniai, skirti dalyvauti rengiant ir vykdant teritorinės gynybos užduotis.

Pirmosios, Teritorinės gynybos pajėgos, karinio užpuolimo išvakarėse, 2022 m. sausio 1 d., buvo atskirtos kaip atskira karinių pajėgų rūšis (prieš tai priklausė Sausumos pajėgoms). Šiuo metu Teritorinės gynybos pajėgas Ukrainoje sudaro 31 brigada (vien per pirmą užpuolimo mėnesį prie jų prisijungė 100 tūkst. žmonių), šios pajėgos labai reikšmingai prisidėjo išvaduojant Kyjivą, šiaurinę Ukrainos pusę, šiuo metu jos kovoja Ukrainos pietuose ir rytuose.

Matant kokią reikšmę teritorinė gynyba (konkrečios gyvenamosios vietovės, regiono pagrindu formuojami daliniai) turi realiame kare, verta galvoti apie panašų į Ukrainos dvejopą teritorinės gynybos modelį Lietuvoje. Būtų galima laipsniuoti struktūrą į **1) didesnę karinį pasirengimą turinčiųjų (konvencine teritorine gynyba užsiimančių)** ir į **2) labiau vietinės pilietinės bendruomenės pagrindu suburtų (kariuomenę remiančių, kritines funkcijas palaikančiųjų) dalis**.

Pirmosios atitikmuo būtų jau daugiau nei tris dešimtmečius veikiančios **Krašto apsaugos savanorių pajėgos (KASP)**, kuria sudaro apie 5600 karių savanorių šešiose rinktinėse Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje ir Alytuje. Tai yra palanki karinė struktūra civiliams jungtis į ginkluotąsias pajėgas, nes jie tai daro savo gyvenamosios vietos pagrindu, kovinio rengimo pratybas vykdant apie 30 dienų per metus, dažniausiai savaitgaliais, todėl savanoriai suderina tarnybą kariuomenėje ir civilinę veiklą – darbą ar studijas.

Antrosios atitikmuo galėtų būti **aktyvus užnugario teritorinės savigynos struktūros organizavimas, suformuojant Lietuvoje teritorinės (visuotinės) savigynos karines komendantūras**, kurios remtųsi Lietuvos kariuomenės personalo parengtuoju rezervu, šaulių, vidaus reikalų struktūrų pareigūnų bei kitų kovinių asmenų potencialu (pavyzdžiui, Šaulių sąjungą matant kaip bepiločių orlaivių besispecializuojančią organizaciją – tai vienas iš kelių pajėgumų, kuriuos vysto LŠS). Tokios karinės komendantūros turi būti integruotos į šalies gynybos sistemą. Komendantūrų funkcijos: komendantūrai priskirtoje teritorijoje kovoti su diversinėmis grupėmis, saugoti kritinę infrastruktūrą, objektus, padėti užtikrinti viešąją tvarką ir pan. Komendantūros turi būti formuojamos ir įpratybinamos dar taikos metu, turi būti suformuluotas aiškus algoritmas visiems koviniams asmenims, kurie nori rasti savo vietą gynybos architektūroje, kaip tą padaryti.

Siūlymas nr. 8

- » Planuoti stiprius Lietuvos teritorinės gynybos pajėgumus (ir bendrai visuotinę gynybą) remiantis Ukrainos pavyzdžiu – matyti teritorinės gynybos struktūrą kaip susidedančią iš jau esamų KASP pajėgų (jas plėsti ir stiprinti), skirtų konvencinei teritorinei gynybai, ir teritorinės savigynos karinių komendantūrų skirtų kariuomenei remti ir kritines funkcijas palaikyti.
- » Atsižvelgiant į tai, kad Ukrainoje prireikė bent trijų mėnesių susiformuoti karinei-civilinei administracijai, komendantiniai (teritorinės savigynos) vienetai turi būti formuojami iš anksto dar taikos metu, reguliariai įpratybinant komendantinių vienetų veiklą. Kiekvienas kovinis asmuo (taip pat kaip ir parengtojo rezervo karys bei komendantinis šaulys), norintis prisidėti prie valstybės gynybos, turi žinoti algoritmą kur ir į ką kreiptis dėl savo vietos/vaidmens gynybos planuose.

8. Didinti Lietuvos piliečių valią ir gebėjimus ginti savo šalį

Lietuvos ginkluotoje gynyboje pasiryžusių dalyvauti gyventojų dalis, kaip rodo naujausias TSPMI mokslininkų tyrimas, sudaro 30 proc., o 60 proc. yra pasiruošę prie gynybos prisidėti kitais būdais.

Tikėtina, kad įvedus visuotinį šaukimą, išplėtojus organizuotos teritorinės (visuotinės) gynybos sistemą, Lietuvos piliečių ryžtas visomis priemonėmis ginti savo Tėvynę dar labiau augs. Tam reikia ir naujų valstybės įgyvendinamų bei papildomai finansuojamų programų.

Siūlymas nr. 9

- » Suomijos pavyzdžiu sukurti savanoriškos mokymų programos civiliniam pasipriešinimui karo atveju. Suomijos Visuotinės Gynybos Mokymo Asociacija (The National Defence Training Association of Finland, (MPK)) teikia tokio pobūdžio mokymus savanoriškai dalyvaujantiems piliečiams.
- » Išplėsti alternatyviosios tarnybos galimybes.
- » Inicijuoti, kad kiekvienuose namuose atsirastų žinynai, kaip elgtis ekstremalių situacijų metu su svarbiausiomis instrukcijomis ir būtinausia informacija.
- » Ugdymo įstaigose į socialines-pilietines veiklas įtraukti gynybines, atsparumo, kovos su dezinformacija įgūdžius stiprinančias veiklas.
- » Suaugusių mokymosi platformoje numatyti visuotines mokymo programas, kurios yra skirtos visuomenės pasipriešinimo, kovos su dezinformacija įgūdžiams stiprinti.
- » Populiarinti kario profesiją, svarbą, skatinti ir drąsinti jaunimą nebijoti tarnybos bei rinktis kario profesiją.
- » Toliau stiprinti Lietuvos šaulių sąjungą ir jos gebėjimą padėti valstybės ir savivaldybių institucijoms bei įstaigoms užtikrinti gyvybiškai svarbių valstybės funkcijų atlikimą mobilizacijos ir karo metu. Tęsti Lietuvos šaulių sąjungos pajėgumų (tiek kinetinių, tiek nekinetinių) integravimą į Lietuvos gynybos planus.

9. Stiprinti Baltijos jūros valstybių ir regioninių formatų gynybinių pajėgumų bei atsako į hibridines atakas koordinavimą

Nordic-Baltic gynybos ir užsienio politikos bendradarbiavimo formatai yra kaip niekada aktualūs dėl Suomijos ir Švedijos stojimo į NATO. Baltijos jūrai tampant vidine aljanso jūra atsiveria galimybė maksimaliai koordinuotai veikti kartu. Labiausiai – resursų prasme, kadangi šalys gali dalintis bendromis atsakomybėmis ir dėl to veikti efektyviau.

Reikia siekti, kad Baltijos jūra vykdant NATO regioninių planų įgyvendinimą išliktų po vieninga jungtine vadaviete. Politiškai svarbu užtikrinti, kad būtų tęsiami karinio mobilumo projektai, būtų sudarytos sąlygos sąjungininkams laikyti Lietuvoje paruoštą naudoti karinę įrangą, ginkluotę ir atsargas, būtinas gynybos planų įgyvendinimui. To siekti per šiuo metu esamą Šiaurės-Baltijos šalių formatą (NB, JEF, Šiaurės grupė, 3+3 ir kitais formatais), taip pat vystant bendradarbiavimą su Lenkija, kuris apimtų bendras karines pratybas, galimą papildomą karinių pajėgų dislokavimą.

Didesnio koordinavimosi poreikį gynybos ir saugumo srityje sąlygoja ir augančios naujos grėsmės. Hibridinės atakos tiek su nelegalios migracijos organizavimu, tiek su vykdytomis informacinėmis, kibernetinėmis atakomis apie užminuotas ugdymo ir kitas įstaigas apima visas NB8 regiono valstybes beigi kaimyninę Lenkiją, todėl ir veiksmų koordinavimas, gynybos planavimas tiek dėl tiesioginių karinių, tiek dėl hibridinių grėsmių šiame formate turėtų būti labiau koordinuotas.

Lietuva turėtų siekti, kad šių formatų dalyvės prisiimtų papildomus tarpusavio įsipareigojimus suteikti neatidėliotiną karinę paramą formato dalyvėms bet kokios karinės ar hibridinės agresijos atveju.

Šiame kontekste svarbu išskirti ir Lietuvos bendradarbiavimą su Lenkija. Lietuvos - Vokietijos dvišalio bendradarbiavimo gynybos

sirtyje pavyzdžiu sustiprinti dvišalį gynybos bendradarbiavimą su Lenkija, kuris apimtų bendras karines pratybas, galimą papildomą karinių pajėgų dislokavimą, siekiant užtikrinti pirmos sekundės gynybą bei tarpusavio pagalbą agresijos atveju.

10. Stiprinti medicinos sektoriaus pasiruošimą veikti karo metu

Karo metu medicinos sektorius susiduria su išskirtiniais iššūkiiais: ne tik žymiai padidėja pacientų srautas ir sužalojimų sudėtingumas, bet ir gali būti pažeidžiama sveikatos priežiūros infrastruktūra ir tiekimo grandinės, reikalingos medikamentams, medicinos įrangai.

Įvertinus karo patirtis Ukrainoje, pačios ligoninės ir kitos medicinos įstaigos tampa potencialiais taikiniais, todėl būtina užtikrinti personalo, pacientų ir įrangos apsaugą. Šių iššūkių valdymas karo metu yra gyvybiškai svarbus, dėl šios priežastis reikalingas išankstinis pasiruošimas, kad medicinos sektorius galėtų funkcionuoti ir suteikti reikalingą pagalbą nukentėjusiems.

Siūlymas *nr. 10*

- » Peržiūrėti turimą ligoninių infrastruktūrą ir pritaikyti ją veikimui karo sąlygomis. Tai apimtų požeminių tunelių tinklo plėtrą, vandens ir elektros tiekimo užtikrinimą, aprūpinimą komunikacijos priemonėmis ir reikalinga medicinine įranga.
- » Didinti medicinos priemonių rezervą, atsižvelgiant ir į dažniausiai karo metu pasitaikančių sužeidimų pobūdį.

» Suteikti papildomas galimybes medicinos personalui dalyvauti karo medicinos kursuose, pavyzdžiui: BATLS¹, ATLS², DSTC³.

Čia atkreipiamas dėmesys, jog karo medicina skiriasi nuo taikos metu teikiamų medicinos paslaugų, todėl reikalinga plėsti medicinos personalo kompetencijas, kad medikai būtų geriau pasirengę galimiems iššūkiams. Taip pat verta įvertinti galimybę įtraukti taktinės/karo medicinos kursus į medicinos studentų mokymosi programas.

» Įvertinus galimą ženklų krūvio padidėjimą karinių veiksmų metu, pradėti aktyvesnę pagalbinio personalo rengimo kampaniją. Padidėjęs pacientų kiekis reikalauja didesnio aptarnaujančio personalo, o sudėtingų sužeidimų metų labai svarbų vaidmenį atlieka paramedikai, kurie padeda medikams. Todėl reikalinga skatinti šios profesijos srities patrauklumą, bendradarbiauti su mokslo įstaigomis, taip pat plėsti ir kurti adaptuotus kursus, kurie būtų prienami platesnei visuomenei (pirmosios pagalbos kursai, taktinės medicinos kursai ir pan.).

» Atlikti detalų ligoninių auditą, įvertinant jų galimybes ir pasiruošimą veikti karinių veiksmų metu. Tam, kad pokyčiai galėtų būti įgyvendinami nuosekliai ir tikslingai, reikalinga vertinti esamą padėtį, kas apimtų dirbančio personalo skaičių, infrastruktūros būklę ir jos pritaikomumo galimybes, sukauptą priemonių rezervą, įstaigų mobilizacijos planus ir darbuotojų supažindinimą su juo.

¹ Battlefield Advanced Trauma Life Support

² Advanced Trauma Life Support

³ Definitive Surgical Trauma Care

11. Civilinė sauga ir krizių valdymas

Esamoje saugumo situacijoje neatmestinas ir priešiškų valstybių bandymas instrumentalizuoti ekstremaliąsias situacijas, pavyzdžiui, dirbtinai jas sukelti ar bandant jas sukelti vienu metu plačioje geografijoje, siekiant sutrikdyti civilinės saugos pajėgų veiklą ir reagavimą. Taip pat būtina tinkamai reaguoti į hibridines grėsmes, provokacijas ar vietinio pobūdžio ginkluotus incidentus užtikrinant tinkamą valstybės institucijų parengtį.

Nacionalinė krizių valdymo ir civilinės saugos sistema bus veiksminga, kai bus paremta: 1) efektyviai veikiančiomis civilinės saugos pajėgomis, gebančiomis kritinėse situacijose veiksmingai atlikti gelbėjimo, paieškos ir kitus neatidėliotinus darbus; 2) institucijų atsparumu ir gebėjimais užtikrinti/tęsti gyvybiškai svarbių funkcijų vykdymą krizės sąlygomis; 3) pasirengusia ir informuota visuomene.

Atsižvelgiant į tai būtina tęsti pradėtą priedangų tinklo plėtrą užtikrinant gyventojų apsaugą oro pavojaus atveju, netiesioginio apšaudymo ir (ar) kitų kinetinių grėsmių karinės agresijos metu; įgyvendinti gyventojų švietimo civilinės saugos klausimais priemones, diegti efektyvias perspėjimo apie pavojus sistemas; vykdyti civilinės saugos mokymus savivaldos ir valstybės institucijų parengties pareigūnams.

12. Krašto gynybos finansavimui užtikrinti – tvarūs biudžeto pajamų šaltiniai

Dabartinis partijų susitarimas numato 2,5 proc. BVP siekiantį krašto apsaugos finansavimą, kuris būtų žemutinė riba. Dėl šios Vyriausybės sprendimų (priimant sprendimą dėl Laikinojo solidarumo įnašo) 2023-2024 m. krašto apsaugos finansavimas išauga iki 2,77 proc. BVP. Tačiau šis pakilimas laikinas, o nuo 2025 m., jei nebus papildomų sprendimų, finansavimas grįžtų prie 2,52-2,58 proc. BVP.

Jei siekiame, kad 2025 m. finansavimas gynybai (proc. nuo BVP) nemažėtų lyginant su 2024 m., sprendimus dėl papildomų pajamų priemonių turėtume priimti artimiausiu metu – dar 2024 m. I pusm. (išlaikant nuostatą dėl 6 mėn. įsigaliojimo termino mokestiniams pakeitimams).

Nors per XVIII Vyriausybės darbo kadenciją finansavimas krašto apsaugai išaugo dvigubai ir 2024 m. sieks 2,091 mlrd. Eur, tačiau dėl besikeičiančių geopolitinių grėsmių, finansavimo poreikiai yra ženkliai didesni nei šiuo metu skiriamas politinių partijų sutartas finansavimas:

» Nieko nekeičiant ir išlaikant tarp partijų sutartą finansavimą, pilni ir visapusiški Lietuvos kariuomenės divizijos pajėgumai (be papildomų paramos vienetų arba „įgalintojų“, kuriuos suteiktų NATO šalys) būtų sukurti tik 2035 metais.

» Vokiečių brigados priėmimui reikalingos infrastruktūros sukūrimui nukreipiamos lėšos iš Laikinojo solidarumo įnašo, tačiau jų nepakaks (padengia tik ¼ poreikio), o papildomų lėšų reikalaus civilinės infrastruktūros plėtra ir pritaikymas.

» Pereinant prie visuotinio vaikinių šaukimo modelio KAS kasmet skiriami asignavimai turėtų būti vidutiniškai 110 mln. Eur (arba 0,2 proc. BVP) didesni. (Jei būtų šaukiami vaikinai ir merginos - 0,6 proc. BVP didesni).

» Didesnės ambicijos nustatant aktyviojo rezervo karių tikslinį skaičių bei skiriant daugiau laiko rezervo karių įgūdžių atnaujinimui suponuoja reikšmingesnį nei iki šiol identifikuota poreikį karių aprūpinimui.

Siūlymas *nr. 11*

- » Identifikuoti papildomo finansavimo gynybai esminius poreikius, užtikrinančius pilna apimtimi veikiančios pasunkintos divizijos ir jos pajėgumų sukūrimą iki 2030 m. ir sąjungininkų brigados priėmimą, būtiną kariuomenės pajėgumų modernizavimą ir plėtrą, visuotinio šaukimo įgyvendinimą bei Lietuvos karinės paramos Ukrainai šiandieninį lygį bent iki 2026 metų.
- » Gynybos finansavimą užtikrinti iš tvarių finansavimo šaltinių papildomai numatant ne mažesnę kaip 0,5 proc. BVP nuo 2025 metų, kai baigsis Laikinojo solidarumo įnašo įstatymo galiojimas.
- » Inicijuoti Gynybos socialinį kontraktą dėl būtinų poreikių gynybai bei dėl tvaraus tolesnio gynybos biudžeto augimo. Susitarimą grįsti tęstiniu solidarumo idėjos principu, kad visos visuomenės grupės prisidėtų prie gynybinių stiprinimo. Tikslinga dėl to tartis ne tik su politinėmis partijomis, bet ir su pagrindiniais socialiniais partneriais, veikiančiais trišalės tarybos pagrindu.

Plano įgyvendinimo monitoringą periodiškai atlieka TS-LKD Prezidiumas.

tsajunga.lt